

De Wetenschapsachtige Raad voor het Regeringsbeleid

De spreekstalmeester die onlangs de jaarlijkse WRR-lezing aankondigde, maakte een klassieke verspreking. Hij begon met "Government Council for..." en herstelde dat snel tot "Scientific Council for Government Policy". De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) is in 1973 in het leven geroepen als onafhankelijk adviesorgaan voor het kabinet. Maar hoe onafhankelijk is dit instituut werkelijk? En mag het werk van de WRR wel als wetenschappelijk gekarakteriseerd worden? Ewald Engelen biedt een kijkje achter de schermen en oordeelt.

EWALD ENGELEN

De WRR heeft een unieke positie in het ingewikkelde Nederlandse adviesstelsel doordat het kabinet wettelijk verplicht is op zijn adviezen te reageren, of het nu om gevraagd of ongevraagd advies gaat. Voordat ik er kwam werken kende ik het als de producent van invloedrijke beleidsadviezen die voor sociale wetenschappers in zoverre relevant waren dat ze zowel indicatief waren voor de heersende beleidsmoden, als een goed overzicht gaven van de Nederlandse grijze literatuur over het onderwerp in kwestie. Puur wetenschappelijk gezien waren ze minder interessant.

Mijn eerste weken waren dan ook niet zozeer weken van verrassing – ik had me niet zoveel voorstellingen gemaakt van bemensing, huisvesting en werkwijze van het instituut – als wel weken van inkleuring. Mijn beeld van de kale rapportenfabriek werd langzaam gevuld met namen, gezichten, stemmen, geuren en meningen. Snel bleek dat de demografische samenstelling van de WRR niet zoveel verschilde van een gemiddelde faculteit of afdeling. Veel oude mannen met een smetje die ietwat angstig kijken naar een nieuwe generatie die beter is voorbereid op de eisen van morgen. Ook bleek de huisvesting weliswaar 'Haagser' dan ik me had kunnen voorstellen, maar wat schamelheid betreft verschilde ook dit niet zeer van wat ik aan universiteiten had gezien. Verrassender was de werkwijze zelf. Ik herinner mij nog als de dag van gisteren dat het eerste stuk van mijn hand in de staf en raad werd besproken. Het werd vooral stilistisch gemangeld en vrij weinig van inhoudelijk commentaar voorzien. Op mijn gebruikelijke wijze had ik mijn exposé dichtgetimmerd met verwijzingen en omstandig argumenten en tegenargumenten gepresenteerd en

gewogen om pas daarna tot een oordeel te komen. Dat nu, zo werd mij duidelijk gemaakt, werd niet verwacht. Eerder terzake komen, minder verwijzingen en de tekst moest vooral meer beleidsgeoriënteerd worden. Het is geen dissertatie, werd me te verstaan gegeven.

Ik had me nooit veel rekenschap gegeven van wat een dissertatie eigenlijk voor genre is, maar door het contrast met het beleidsadviseringsproza dat bij de WRR kennelijk van mij werd verwacht, werd me dat met terugwerkende kracht duidelijk. Een dissertatie is een wetenschappelijk onderzoek naar een onderwerp dat om wetenschappelijke redenen van belang wordt geacht. Die redenen hebben vaak te maken met de disciplinaire geschiedenis en kunnen niet gemakkelijk onder een noemer worden gebracht. Na mijn WRR-ervaring weiger ik nog langer om in verband met wetenschapsbeoefening het woord 'zuiver' in de mond te nemen en als het over beleidsadvisering gaat het woord 'toegepast'. Wie zich bijvoorbeeld bezighoudt met kwesties van economische internationalisering mengt zich in een langlopend debat tussen sceptici, gelovigen en revisio-nisten die niet alleen een kennisbelang hebben bij hun eigen onderzoek. Zij hebben vaak ook hun posities gekozen op basis van morele predisposities die in het eigenlijke onderzoek maar heel zelden worden gethematiseerd. Het punt is dat wetenschappelijk onderzoek zelf steeds opnieuw onderzoeksvragen genereert die op louter wetenschappelijke gronden interessant worden bevonden. Uiteraard laat dit onverlet dat dit onderzoek ook door anderen dan wetenschappers om andere dan wetenschappelijke redenen interessant wordt bevonden, bijvoorbeeld door beleidsma-

kers om beleidstechnische redenen. Bij beleidsadvisering ligt dat anders. Daar bepaalt het politieke, ambtelijke en publieke debat wat interessant is en dat zijn doorgaans beleidstechnische oplossingen voor politieke en beleidstechnische problemen. De WRR probeert in deze arena's te interveniëren en maakt daarvoor instrumenteel gebruik van wetenschappelijke inzichten. Dat klinkt

*Wat gaat er schuil achter de deur van de WRR?
(Foto Rogier van der Groep)*

mix van representanten uit verschillende arena's: onderzoekers die zich primair als wetenschapper beschouwen en onderzoekers die ware databanken aan grijze beleidsliteratuur met zich meedragen. De WRR put voor zijn rapporten uit beide kennisbronnen en dat is gezien zijn doelstelling – onafhankelijke advisering – niet meer dan terecht. Oftewel, wetenschap fungeert als een eigenstandige kennisbron naast andere bronnen die kunnen helpen bij het formuleren van antwoorden op beleids-technische puzzels. Dat de praktijk theoretische problemen vaak al afdoende heeft opgelost, wil niet zeggen dat systematische analyse overbodig is. Het kan helpen bij het inventariseren van problemen die nog niet zijn opgelost. Draagt de WRR de tooi van 'wetenschappelijk' dan wel terecht? Daar is binnen en buiten de WRR verschil van mening over. Juist omdat de blik altijd gericht is op Den Haag zullen zijn rapporten ten hoogste 'wetenschaps-achtig' zijn. Aan de andere kant zijn hedendaagse universiteiten door grote ambities en afnemende middelen in toenemende mate gedwongen steeds 'beleidsadviseringsachtiger' te worden. Het ligt er dus maar net aan hoe je wetenschap definieert. Ik wil hier niet in een eindeloze discussie verzanden. Als je de mate van wetenschappelijkheid definieert als de mate van autonome vraagstelling, volgt daaruit dat de tooi inderdaad misplaatst is.

De positie van veel adviesraden staat onder druk. Door afnemend nut (Centraal Planbureau, Sociaal en Cultureel Planbureau) of door verplaatsing van de politiek. Dat laatste geldt voor de WRR. Terwijl het fysiek en ook organisatorisch nauwer aanschoof tegen het Binnenhof, is intern een discussie op gang gekomen over de adressant van zijn adviezen. Met de horizontale en verticale verplaatsing van bestuur, politiek en democratie is de vanzelfsprekendheid van het Haagse centrum verdwenen. Als gevolg daarvan ziet de WRR zich genoodzaakt om zich te bezinnen op zijn rol, functie en taak. De uitkomst zou wel eens kunnen zijn dat het zich meer zal moeten losmaken van het Haagse en de wetenschap het zo gaat winnen van de grijze literatuur.

Ikzelf heb besloten aan nog één rapport mee te werken. Ik bepaal toch liever – autonoom – mijn eigen onderzoeks-agenda.

Ewald Engelen is als financieel geograaf verbonden aan de afdeling Geografie en Planologie van de Universiteit van Amsterdam. Daarnaast is hij werkzaam bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

misschien alsof de WRR de reputatie van autonome wetenschapsbeoefening strategisch zou gebruiken om met gezag gehoor af te dwingen. Voor een deel is dat zeker het geval, maar dat is zeker niet het hele verhaal en ook niet per definitie problematisch. Welke publiek geïnteresseerde wetenschapper bezondigt zich hier niet aan? Wat de WRR karakteriseert is een wonderlijke